Journal of Social Sciences
Vol. 52 No.2 (2022): 106 - 122
http://www.library.polsci.chula.ac.th/journal2

Faculty of Political Science
Chulalongkorn University

Disaster Management under the National Preparedness Strategy (2017-2021): A Case Study of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) in Mueng District, Nakhon Ratchasima Province**

Varatchaya Chueachanthuek*

Abstract

The purposes of this study were to 1) to study the disaster management level under the National Preparedness Strategy (2017-2021) and 2) to propose guidelines for disaster management development under the National Preparedness Strategy (2017-2021). The study used quantitative research in administering a questionnaire to a sample totaling 304 persons in 3 categories 1) 104 personnel of local administrative organizations, including: the Chief Administrator of the Local Municipality and Administrative Organization, disaster prevention and mitigation officers and public health and environment officers, 2) 60 personnel, including the Director of Health Promoting Hospital and nursing and public health professional, 3) 140 community representatives. The data was analyzed by using descriptive statistics.

The findings indicated that 1) overall, the level of disaster management under the National Preparedness Strategy (2017-2021) was very high ($\overline{X}$ = 4.06, S.D. = 0.52). Of the various of its aspects, the highest score was in the development of potentials of the preparedness system ($\overline{X}$ = 4.15, S.D. = 0.54) followed in descending order by the promotion of cooperation in preparedness ($\overline{X}$ = 4.06, S.D. = 0.60), the management of the integrated plan ($\overline{X}$ = 4.02, S.D. = 0.66) and the capacity building all sectors at ($\overline{X}$ = 3.89, S.D. = 0.43), 2) the disaster management development guidelines under the National Preparedness Strategy (2017-2021) included the capacity building of all sectors, consisting of building the potentials of local government organizations, of personnel in sub-district health promoting hospitals, of communities, of village health volunteers and of the people.

Keywords: *disaster, disaster management, Coronavirus Disease 2019 (COVID-19)*

---

*Lecturer of Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Suranarai Road, Nai Mueang Subdistrict, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province 30000. E-mail: varat.c@hotmail.com, varatchaya.c@nrru.ac.th

**This article is a part of the study entitled, "The Development of Disaster Management Policy Model to Reduce the Risk of Climate Change in Nakhon Ratchasima", supported by Thailand Science Research and Innovation (TSRI).

Received July 5, 2021; Revised September 8, 2021 ; Accepted June 17, 2022

วารสารสังคมศาสตร์
ปีที่ 52 ฉบับที่ 2 (2565): 106 - 122
http://www.library.polsci.chula.ac.th/journal2

คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การบริหารจัดการภัยพิบัติภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 - 2564): กรณีศึกษาโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา*

วรัชยา เชื้อจันทึก**

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการภัยพิบัติภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) และ 2) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการภัยพิบัติภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) กับ 1) บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือตัวแทน ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าพนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย นักสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จำนวน 104 คน 2) บุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ เจ้าพนักงานสาธารณสุขชำนาญงาน จำนวน 60 คน 3) ตัวแทนชุมชน จำนวน 140 คน รวมทั้งสิ้น 304 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่าระดับการบริหารจัดการภัยพิบัติภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.06, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การพัฒนาศักยภาพระบบการเตรียมพร้อม ($\overline{X}$ = 4.15, S.D. = 0.54) รองลงมาคือ การเสริมสร้างความร่วมมือการเตรียมพร้อมรับมือ ($\overline{X}$ = 4.06, S.D. = 0.60) การบริหารจัดการแผนแบบบูรณาการ ($\overline{X}$ = 4.02, S.D. = 0.66) และการเสริมสร้างศักยภาพของทุกภาคส่วน ($\overline{X}$ = 3.89, S.D. = 0.43) ตามลำดับ 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการภัยพิบัติภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ได้แก่ การเสริมสร้างศักยภาพของทุกภาคส่วน ประกอบด้วยการเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การเสริมสร้างศักยภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน การเสริมสร้างศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) และการเสริมสร้างศักยภาพของประชาชน

คำสำคัญ: *ภัยพิบัติ, การบริหารจัดการภัยพิบัติ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)*

---

*อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000 อีเมล varat.c@hotmail.com, varatchaya.c@nrru.ac.th

**บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานวิจัยเรื่อง "การพัฒนารูปแบบนโยบายการบริหารจัดการภัยพิบัติเพื่อลดความเสี่ยงจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเมืองนครราชสีมา" ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

ได้รับบทความ 5 กรกฎาคม 2564; แก้ไขปรับปรุง 8 กันยายน 2564; อนุมัติให้จัดพิมพ์ 17 มิถุนายน 2565

บทนำ

"โรคระบาดในมนุษย์" เป็นภัยพิบัติประเภทหนึ่งที่มีสาเหตุหนึ่งที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัย "โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)" เป็นไวรัสอุบัติใหม่ที่พบว่ามีการระบาดในมนุษย์ จากสถานการณ์ดังกล่าวประเทศไทยได้มีการบริหารจัดการในการเฝ้าระวังป้องกัน และควบคุมโรค อาทิ พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 และวันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2563 ได้ประกาศข้อกำหนดตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 1) โดยได้ออกข้อกำหนดและข้อปฏิบัติแก่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินให้ยุติลงได้โดยเร็วและป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ร้ายแรงมากขึ้น (Thailand. Ministry of Public Health 2020, 1) นอกจากนี้ได้มียุทธศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนยุทธศาสตร์เตรียมความพร้อม ป้องกันและแก้ไขปัญหาโรคติดต่ออุบัติใหม่แห่งชาติ (พ.ศ. 2556-2559) พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 แผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) เป็นต้น อันเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการระดับหนึ่ง

โรคระบาดในมนุษย์เมื่อเกิดในแทบทุกครั้งมักครอบคลุมอาณาบริเวณในวงกว้าง และเป็นที่ที่มีประชากรอยู่หนาแน่น บุคคลกลุ่มแรกที่จะต้องรับมือกับโรคระบาดในมนุษย์ที่เกิดขึ้นนั้นคือประชาชนในพื้นที่และองค์กรในพื้นที่ ซึ่งถือเป็นด่านหน้าของการเผชิญต่อสภาวการณ์นั้น ๆ ประชาชนและองค์กรในพื้นที่จึงเป็นส่วนที่สำคัญที่สุด จากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่าการบริหารจัดการโรคระบาดในมนุษย์นั้นทำการปฏิบัติการเมื่อเกิดเหตุการณ์แล้วซึ่งมีลักษณะตั้งรับกับโรคระบาดในมนุษย์ การบริหารจัดการโรคระบาดในมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ ทุกภาคส่วนควรมีความตระหนัก เชื่อมั่น มีภูมิคุ้มกัน และพร้อมเข้ามาผนึกกำลังในการป้องกันและการลดความเสี่ยงจากโรคระบาดในมนุษย์ ดังนั้นในบทความนี้จึงมุ่งศึกษาถึงการประเมินการบริหารจัดการโรคระบาดในมนุษย์ระดับจังหวัด กรณีศึกษาโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยหน่วยงานส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ว่าเป็นอย่างไร แล้วจึงเสนอแนวทางการบริหารจัดการภัยพิบัติภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ที่จะช่วยให้สามารถลดความสูญเสียชีวิตของประชาชนให้มีน้อยที่สุด และเพื่อประโยชน์ของผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายหรือกฎหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการภัยพิบัติภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

2. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการภัยพิบัติภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาการบริหารจัดการโรคระบาดในมนุษย์ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) เพื่อพร้อมรับมือและจัดการความเสี่ยงจากภัยคุกคามทุกรูปแบบอย่างบูรณาการ ประกอบ

ด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1. การพัฒนาศักยภาพระบบการเตรียมพร้อม 2. การเสริมสร้างศักยภาพของทุกภาคส่วน 3. การเสริมสร้างความร่วมมือการเตรียมพร้อมรับมือ 4. การบริหารจัดการแผนแบบบูรณาการพื้นที่ในเขตอำเภอเมืองนครราชสีมาจังหวัดนครราชสีมากับหน่วยงานและภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องระดับท้องถิ่น ได้แก่ หน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 27 องค์กร หน่วยงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 20 องค์กร และชุมชนที่เป็นที่ตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือที่เป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จำนวน 28 ชุมชน ระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ. 2563 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมโดยใช้แนวคิดภัยพิบัติและยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ดังนี้

1. **แนวคิดภัยพิบัติ** “ภัยพิบัติ” เป็นภัยที่ร้ายแรงอันเป็นผลจากเงื่อนไขความเสี่ยงของภัย ความเปราะบาง และข้อจำกัดในศักยภาพของครัวเรือนหรือชุมชน การต้องการลดผลกระทบของภัย คือการยอมรับในความเปราะบาง ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในบริบทความเสี่ยง และการเพิ่มศักยภาพของประชาชนเพื่อรับมือกับผลกระทบจากภัย (Baas, Ramasamy, Dey de Pryck and Battista 2008, 6) อีกทั้งภัยพิบัติส่งผลเสียต่อมนุษย์นับตั้งแต่เริ่มต้นของการดำรงอยู่จนถึงปัจจุบัน การตอบสนองต่อภัยพิบัติของปัจเจกบุคคลและสังคมได้พยายามหลายครั้งที่จะลดการเปิดรับจากผลกระทบโดยการพัฒนามาตรการการจัดการที่จุดเริ่มต้นของการได้รับผลกระทบ โดยให้ความสำคัญเช่นเดียวกับการจัดการหลังการเกิดภัยพิบัติและการฟื้นคืน แนวทางที่นำมาใช้โดยมีเป้าหมายคือการบริหารจัดการภัยพิบัติ (Coppola 2007, 1) นอกจากนี้ภัยพิบัติ หมายรวมถึง อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดในสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชน ไม่ว่าเกิดจากธรรมชาติหรือมีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนหรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศและวินาศกรรมด้วย (“Praratchabanyad Pongkan Lae Bantao Sataranapai Pho So 2550.” 2007, 2) การวิจัยครั้งนี้เน้นการศึกษาโรคระบาดในมนุษย์ ซึ่งเป็นภัยพิบัติอันมีผลกระทบต่อสาธารณชน ซึ่งในสภาวการณ์ปัจจุบันโรคระบาดในมนุษย์ที่ส่งผลกระทบต่อสาธารณชนคือโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยมุ่งเน้นไปที่การเตรียมพร้อมของหน่วยงานภาครัฐ การเพิ่มการเตรียมความพร้อมมากขึ้นเพื่อการเผชิญเหตุ อันนำไปสู่ความสามารถที่จะรับมือและฟื้นคืนกลับได้ในระยะเวลาที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. **ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564)** การนำเสนอในส่วนนี้ แบ่งเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และประเด็นยุทธศาสตร์ (Thailand. Office of the National Security Council 2017, 7-8) ตามรายละเอียด ดังนี้

วิสัยทัศน์ “ระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติที่ทุกภาคส่วน ตระหนัก เชื่อมั่น พร้อมรับมือและจัดการความเสี่ยงจากภัยคุกคามทุกรูปแบบอย่างบูรณาการ”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาศักยภาพระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติให้เป็นทิศทาง และแนวทางหลักในการเผชิญกับภาวะไม่ปกติและจัดการความเสี่ยงอย่างบูรณาการจากการเผชิญภัยคุกคามทุกรูปแบบ

2. เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่น ภูมิคุ้มกัน และศักยภาพของทุกภาคส่วน ให้มีความตระหนัก และมีความเข้มแข็ง พร้อมสนับสนุนการเตรียมพร้อมของชาติร่วมกันในลักษณะประชารัฐ

3. เพื่อเสริมสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศในการเตรียมพร้อมรับมือภัยคุกคาม

4. เพื่อให้การบริหารจัดการยุทธศาสตร์เกิดการบูรณาการและผนึกกำลังทุกภาคส่วนในลักษณะหุ้นส่วนยุทธศาสตร์อย่างมีเอกภาพและประสิทธิภาพ

ประเด็นยุทธศาสตร์ การกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ เพื่อให้ตอบสนองต่อวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ จึงได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติไว้ 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ ตามรายละเอียด ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติให้พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติและจัดการความเสี่ยงอย่างบูรณาการ โดยการพัฒนา ทบทวน และปรับปรุงนโยบาย ยุทธศาสตร์ แผน แผนฉุกเฉิน แผนเผชิญเหตุ แนวทางปฏิบัติ หลักสูตร และคู่มือ ให้พร้อมเผชิญกับภาวะไม่ปกติและจัดการความเสี่ยงอย่างบูรณาการ เชื่อมโยงระบบการแจ้งเตือน เฝ้าระวัง พัฒนาระบบการสื่อสาร การบูรณาการฐานข้อมูล เครือข่าย และแผน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความเชื่อมั่น ภูมิคุ้มกัน และศักยภาพของทุกภาคส่วนให้มีความตระหนัก และความเข้มแข็งร่วมกันในลักษณะประชารัฐ โดยการบริหารจัดการเพื่อเตรียมพร้อม และลดความเสี่ยงจากภัย กระบวนการเรียนรู้ การรับรู้ การตระหนักรู้ จิตสำนึก ด้านความมั่นคง และการพัฒนาช่องทางการประชาสัมพันธ์

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเสริมสร้างความร่วมมือการเตรียมพร้อม รับมือภัยคุกคามกับต่างประเทศ โดยการพัฒนาระบบ การเตรียมพร้อม เสริมสร้างความสัมพันธ์ ความร่วมมือการเตรียมพร้อม การส่งเสริม และสนับสนุนการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การบริหารจัดการยุทธศาสตร์มีการบูรณาการ และผนึกกำลังในลักษณะหุ้นส่วนยุทธศาสตร์ โดยการพัฒนาระบบการเตรียมพร้อมแห่งชาติ เช่น นโยบาย/ยุทธศาสตร์/แผน จัดทำคู่มือการประสานงานและแนวทางปฏิบัติ การนำยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดทำหลักสูตรคู่มือที่เกี่ยวข้องกับระบบบัญชาการเหตุการณ์ การส่งเสริมและสนับสนุนการบูรณาการแผนระดับพื้นที่

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยนำมาเพื่อใช้ในการศึกษาการบริหารจัดการภัยพิบัติภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) ใน 4 ด้าน ประกอบด้วยการพัฒนาศักยภาพระบบการเตรียมพร้อม การเสริมสร้างศักยภาพของทุกภาคส่วน การเสริมสร้างความร่วมมือการเตรียมพร้อมรับมือ และการบริหารจัดการแผนแบบบูรณาการ

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative approach) มีหน่วยวิเคราะห์คือระดับกลุ่ม/องค์กรในพื้นที่เมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ตามรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรในการวิจัย ได้แก่

บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม จำนวน 27 องค์กร องค์กรละ 4 คน แต่เนื่องจากการเก็บรวบรวมข้อมูลมีบางองค์กรที่มีการปฏิบัติหน้าที่แทนหรือรักษาการ เช่น ปลัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัติหน้าที่นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรืองานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่อยู่ในส่วนงานสำนักปลัด จึงเก็บข้อมูลโดยการใช้ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง รวม 104 คน

บุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ เจ้าพนักงานสาธารณสุขชำนาญงาน จำนวน 20 องค์กร องค์กรละ 3 คน รวม 60 คน

ชุมชน ที่เป็นที่ตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ประกอบด้วยผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จำนวน 28 ชุมชน ชุมชนละ 5 คน รวม 140 คน รวมทั้งสิ้น 304 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ประกอบด้วย

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง เป็นคำถามแบบปลายปิด สำหรับให้เลือกตอบ

2.2 ข้อมูลระดับการพัฒนาศักยภาพระบบการเตรียมพร้อม พิจารณาจากระดับความคิดเห็นของประชากรในการวิจัย เพื่อประเมินการบริหารงานของจังหวัดนครราชสีมา ด้านศักยภาพระบบการเตรียมพร้อม ประกอบด้วย

นโยบาย/ยุทธศาสตร์/แผน ข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางในการป้องกันและลดผลกระทบการรับมือ และการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่น

ระบบการแจ้งเตือนเฝ้าระวัง ข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดระบบการแจ้งเตือนเฝ้าระวัง และการจัดระเบียบ

ระบบการสื่อสาร ข้อคำถามเกี่ยวกับช่องทางการสื่อสาร การประชาสัมพันธ์ กระบวนการหรือวิธีการถ่ายทอดความรู้ การเผยแพร่ความรู้ การเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการเสริมสร้างความรู้แก่ประชาชน

ฐานข้อมูลและเครือข่าย ข้อคำถามเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการส่งเสริมให้ภาคส่วนต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมและเข้าใจถึงกระบวนการทำงาน

การจัดการเรียนการสอน ข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือ การจัดประชุม การจัดกิจกรรม และการส่งเสริมความรู้

การบริหารภาวะวิกฤต ข้อคำถามเกี่ยวกับการยกระดับมาตรการควบคุมและป้องกัน การรับมือกับสถานการณ์ การซักซ้อมการปฏิบัติ การปรับแผน และความสามารถในการปฏิบัติงาน เป็นคำถามแบบ

มาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีข้อคำถามย่อย รวมทั้งสิ้น 30 ข้อคำถาม

2.3 ข้อมูลระดับการเสริมสร้างศักยภาพของทุกภาคส่วน พิจารณาจากระดับความคิดเห็นของประชากรในการวิจัย เพื่อประเมินการบริหารงานของจังหวัดนครราชสีมา ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของทุกภาคส่วน ประกอบด้วย

การบริหารจัดการเพื่อเตรียมพร้อมและลดความเสี่ยง ข้อคำถามเกี่ยวกับการลดความรุนแรงของผลกระทบจากการระบาด และความสามารถในการเตรียมพร้อมการระบาด

การเรียนรู้ด้านความมั่นคงปลอดภัย ข้อคำถามเกี่ยวกับการผ่อนคลายมาตรการต่าง ๆ แต่คงไว้เรื่องความมั่นคงปลอดภัย

การพัฒนาช่องทางประชาสัมพันธ์ ข้อคำถามเกี่ยวกับการพบปะพูดคุย การจัดตั้งหน่วยติดต่อ-สอบถาม การนำหมายเลขฉุกเฉินมาใช้ การใช้การบรรยาย และการประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุ/โทรทัศน์ เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีข้อคำถามย่อย รวมทั้งสิ้น 15 ข้อคำถาม

2.4 ข้อมูลระดับการเสริมสร้างความร่วมมือการเตรียมพร้อมรับมือ พิจารณาจากระดับความคิดเห็นของประชากรในการวิจัย เพื่อประเมินการบริหารงานของจังหวัดนครราชสีมา ด้านการเสริมสร้างความร่วมมือการเตรียมพร้อมรับมือ ประกอบด้วย

การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อม ข้อคำถามเกี่ยวกับความร่วมมือเพื่อเตรียมความพร้อม การประสานการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงาน การทำงานเป็นทีมร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ การสื่อสารเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทั่วถึง และการสร้างแนวปฏิบัติในการเตรียมความพร้อมกับการระบาด

การเสริมสร้างความสัมพันธ์ในการเตรียมความพร้อม ข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์ประสานงานระดับตำบล ความรับผิดชอบต่อความปลอดภัยของประชาชน การวางแผนการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานในพื้นที่ วิธีการที่จะไม่ทำให้ประชาชนตื่นตระหนก และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในการเตรียมความพร้อม

การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ข้อคำถามเกี่ยวกับการพัฒนาความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันการศึกษา การแบ่งปันข้อมูลและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการป้องกันและเฝ้าระวัง การสร้างเครือข่ายของผู้มีความรู้จากการปฏิบัติ ความร่วมมือกับผู้มีความเชี่ยวชาญในการเตรียมความพร้อม ความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ในการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วย มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีข้อคำถามย่อย รวมทั้งสิ้น 15 ข้อคำถาม

2.5 ข้อมูลระดับการบริหารจัดการแผนแบบบูรณาการ พิจารณาจากระดับความคิดเห็นของประชากรในการวิจัย เพื่อประเมินการบริหารงานของจังหวัดนครราชสีมา ด้านการบริหารจัดการแผนแบบบูรณาการ ประกอบด้วย

การพัฒนานโยบาย/แผน ข้อคำถามเกี่ยวกับการกำหนดแนวทางปฏิบัติ การกำหนดมาตรการในการดำเนินงาน การกำหนดเป้าหมายร่วมกันกับหน่วยงานอื่น ช่องทางหรือกลไกในการประสานงานในทุกฝ่ายให้เกิดการทำงานแบบบูรณาการ และการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการทำงานระดับท้องถิ่น

การจัดทำคู่มือการประสานงานและแนวทางปฏิบัติ ข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดทำคู่มือการปฏิบัติตนในการป้องกันและเฝ้าระวัง การจัดทำแนวปฏิบัติของชุมชน การจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติงานในการป้องกันและเฝ้าระวัง และการจัดทำคู่มือการประสานงานในการเผชิญเหตุ

การบูรณาการแผนระดับพื้นที่ ข้อคำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนท้องถิ่น/ชุมชนในการจัดทำแผน การร่วมมือดำเนินการร่วมกันหรือบูรณาการของภาคส่วนต่าง ๆ และการกำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อสร้างความร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับ ประกอบด้วยมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีข้อคำถามย่อย รวมทั้งสิ้น 15 ข้อคำถาม อนึ่ง การพิจารณาและเกณฑ์การให้คะแนน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายละเอียดการพิจารณาและเกณฑ์การให้คะแนนสำหรับคำถามมาตราส่วนประมาณค่า

ระดับ	รายละเอียดการพิจารณา	เกณฑ์การให้คะแนน	
		ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
น้อยที่สุด	เมื่อข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือสภาพที่แท้จริงที่เกิดขึ้นต่อนโยบายการบริหารจัดการภัยพิบัติ (โรคระบาดในมนุษย์) น้อยที่สุด	1	5
น้อย	เมื่อข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือสภาพที่แท้จริงที่เกิดขึ้นต่อนโยบายการบริหารจัดการภัยพิบัติ (โรคระบาดในมนุษย์) น้อย	2	4
ปานกลาง	เมื่อข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือสภาพที่แท้จริงที่เกิดขึ้นต่อนโยบายการบริหารจัดการภัยพิบัติ (โรคระบาดในมนุษย์) ปานกลาง	3	3
มาก	เมื่อข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือสภาพที่แท้จริงที่เกิดขึ้นต่อนโยบายการบริหารจัดการภัยพิบัติ (โรคระบาดในมนุษย์) มาก	4	2
มากที่สุด	เมื่อข้อความนั้นตรงกับความรู้สึกหรือสภาพที่แท้จริงที่เกิดขึ้นต่อนโยบายการบริหารจัดการภัยพิบัติ (โรคระบาดในมนุษย์) มากที่สุด	5	1

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (index of item objective congruence: IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และผลการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือโดยใช้สูตรการวิเคราะห์ของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) ปรากฏว่าได้ค่าความเที่ยง 0.97

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัยอีกจำนวน 5 คน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามกับประชากรในการวิจัย การเตรียมความพร้อมผู้ช่วยนักวิจัย โดยการจัดอบรมกระบวนการเก็บข้อมูลในแต่ละขั้นตอน พร้อมทั้งอธิบายเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นของการตีความและให้ความหมายเกี่ยวกับข้อคำถามในแบบสอบถามเพื่อให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน หลังจากนั้นศึกษาเส้นทางพื้นที่เป้าหมาย และยื่นหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษา และทำการนัดหมายวันเวลาในการรับแบบสอบถาม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลระดับตัวแปรเดียว (univariate analysis) ใช้สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิเคราะห์สถิติการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (SPSS for Windows) ในการแปลผลค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ ดังนี้

ระดับมาก มีคะแนนระหว่าง 3.68-5.00 คะแนน
ระดับปานกลาง มีคะแนนระหว่าง 2.34-3.67 คะแนน
ระดับน้อย มีคะแนนระหว่าง 1.00-2.33 คะแนน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารจัดการภัยพิบัติภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ ภายใต้กรอบแผนเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) 4 ด้าน ประกอบด้วยการพัฒนาศักยภาพระบบการเตรียมพร้อม การเสริมสร้างศักยภาพของทุกภาคส่วน การเสริมสร้างความร่วมมือการเตรียมพร้อมรับมือ และการบริหารจัดการแผนแบบบูรณาการ ตามรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการบริหารจัดการภัยพิบัติภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (ภาพรวม)

ระดับการบริหารจัดการภัยพิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การพัฒนาศักยภาพระบบการเตรียมพร้อม	4.15	0.54	มาก
การเสริมสร้างศักยภาพของทุกภาคส่วน	3.89	0.43	มาก
การเสริมสร้างความร่วมมือการเตรียมพร้อมรับมือ	4.06	0.60	มาก
การบริหารจัดการแผนแบบบูรณาการ	4.02	0.66	มาก
รวมทุกด้าน	4.06	0.52	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่าค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการภัยพิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.06, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การพัฒนาศักยภาพระบบการเตรียมพร้อม ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.54) รองลงมาคือ การเสริมสร้างความร่วมมือการเตรียมพร้อมรับมือ ($\bar{X}$ = 4.06, S.D. = 0.60) การบริหารจัดการแผนแบบบูรณาการ ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = 0.66) และการเสริมสร้างศักยภาพของทุกภาคส่วน ($\bar{X}$ = 3.89, S.D. = 0.43) ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการบริหารจัดการภัยพิบัติภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (จำแนกตามรายด้าน)

ระดับการบริหารจัดการภัยพิบัติ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
การพัฒนาศักยภาพระบบการเตรียมพร้อม			
นโยบาย/ ยุทธศาสตร์/แผน	4.28	0.53	มาก
ระบบการแจ้งเตือนเฝ้าระวัง	4.26	0.57	มาก
ระบบการสื่อสาร	4.10	0.62	มาก
ฐานข้อมูลและเครือข่าย	4.03	0.66	มาก
การจัดการเรียนการสอน	4.01	0.68	มาก
การบริหารภาวะวิกฤต	4.19	0.62	มาก
รวมทุกด้าน	4.15	0.54	มาก
การเสริมสร้างศักยภาพของทุกภาคส่วน			
การบริหารจัดการเพื่อเตรียมพร้อมและลดความเสี่ยง	4.28	0.59	มาก
การเรียนรู้ด้านความมั่นคงปลอดภัย	4.13	0.59	มาก
การพัฒนาช่องทางประชาสัมพันธ์	3.26	0.35	ปานกลาง
รวมทุกด้าน	3.89	0.43	มาก
การเสริมสร้างความร่วมมือการเตรียมพร้อมรับมือ			
การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อม	4.95	0.71	มาก
การเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือการเตรียมพร้อม	4.00	0.68	มาก
การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้	4.04	0.65	มาก
รวมทุกด้าน	4.06	0.60	มาก
การบริหารจัดการแผนแบบบูรณาการ			
การพัฒนานโยบาย/แผน	4.07	0.65	มาก
การจัดทำคู่มือการประสานงานและแนวทางปฏิบัติ	3.97	0.75	มาก
การบูรณาการแผนระดับพื้นที่	4.03	0.70	มาก
รวมทุกด้าน	4.02	0.66	มาก

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาการบริหารจัดการภัยพิบัติภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ จำแนกตามรายด้าน พบว่า

ระดับการพัฒนาศักยภาพระบบการเตรียมพร้อม รวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

คือ นโยบาย/ ยุทธศาสตร์/แผน ($\overline{X}$ = 4.28, S.D. = 0.53) ได้แก่ การประสานการดำเนินงานร่วมกับสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด เพื่อการป้องกันและลดผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 การมีแนวทางในการป้องกันและลดผลกระทบจากโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 เช่น กักตัวผู้ที่เดินทางกลับมาจากพื้นที่เสี่ยงจากโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ทุกคนเป็นเวลา 14 วัน การมีแนวทางในการรับมือกับสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 โดยจัดเตรียมทีมแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ พยาบาล และบุคลากรสาธารณสุขให้พร้อมสำหรับการดูแลรักษาตลอด 24 ชั่วโมง เป็นต้น รองลงมาคือ ระบบการแจ้งเตือนเฝ้าระวัง ($\overline{X}$ = 4.26, S.D. = 0.57) ได้แก่ การกำหนดให้มีการจัดระบบการแจ้งเตือนเฝ้าระวังของบุคคลและชุมชนในพื้นที่เสี่ยงจากโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 การคัดกรองประชาชนที่มีอาการทางระบบทางเดินหายใจ การกำหนดให้มีการจัดระบบการแจ้งเตือนเฝ้าระวังของบุคคลและชุมชน เป็นต้น การบริหารภาวะวิกฤต ($\overline{X}$ = 4.19, S.D. = 0.62) ได้แก่ การยกระดับมาตรการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 เพื่อการรับมือกับสถานการณ์ การซักซ้อมการปฏิบัติ การปรับแผนให้ทันสมัยตามเหตุการณ์ เช่น การจัดตั้งหน่วยปฏิบัติการควบคุมโรคโดยครอบคลุมทุกพื้นที่ และให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เข้าไปมีส่วนรวมในการดำเนินการเฝ้าระวัง ระบบการสื่อสาร ($\overline{X}$ = 4.10, S.D. = 0.62) ได้แก่ การประชาสัมพันธ์สำหรับเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 แก่ประชาชนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น แอปพลิเคชัน Line, Facebook, ศูนย์โควิด 19, การแถลงข่าว, วิทยุ, สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดนครราชสีมา, โทรทัศน์ท้องถิ่น ช่อง KCTV เป็นต้น ฐานข้อมูลและเครือข่าย ($\overline{X}$ = 4.03, S.D. = 0.66) ได้แก่ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อรับมือสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 การรวบรวมข้อมูล/สถานการณ์ เพื่อให้ภาคส่วนต่าง ๆ ได้นำไปประกอบการวางแผนดำเนินงานรับมือสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 เป็นต้น การจัดการเรียนการสอน ($\overline{X}$ = 4.01, S.D. = 0.68) ได้แก่ การประกาศว่าหากพบเด็กนักเรียนในโรงเรียนป่วยให้แยกเด็กนักเรียนเพื่อเฝ้าระวัง และดำเนินการอย่างเหมาะสม การส่งเสริมความรู้ในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคแก่เด็กนักเรียน เป็นต้น

ระดับการเสริมสร้างศักยภาพของทุกภาคส่วนรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.89, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การบริหารจัดการเพื่อเตรียมพร้อมและลดความเสี่ยง ($\overline{X}$ = 4.28, S.D. = 0.59) ได้แก่ การรณรงค์การใช้หน้ากากผ้า หน้ากากอนามัย เมื่อประชาชนออกมายังสถานที่สาธารณะ การขอความร่วมมือให้ประชาชนสวมหน้ากากผ้าหรือหน้ากากอนามัย เป็นต้น รองลงมาคือ การเรียนรู้ด้านความมั่นคงปลอดภัย ($\overline{X}$ = 4.13, S.D. = 0.59) ได้แก่ การเปิดดำเนินการสถานที่หรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้ดำเนินได้ภายใต้เงื่อนไข/เงื่อนเวลา การลงทะเบียนก่อนเข้าและออกจากสถานที่โดยใช้แอปพลิเคชัน “ไทยชนะ” หรือ บันทึกข้อมูลในแบบบันทึกข้อมูลที่สถานที่นั้น ๆ จัดไว้ เป็นต้น และการพัฒนาช่องทางประชาสัมพันธ์ ($\overline{X}$ = 3.26, S.D. = 0.35) ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุ/โทรทัศน์ (KCTV) เพื่อสร้างความเข้าใจในการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) การจัดตั้งหน่วยติดต่อ-สอบถาม เพื่อทำหน้าที่ในการตอบข้อซักถามเพื่อสร้างความเข้าใจในการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 เป็นต้น

ระดับการเสริมสร้างความร่วมมือการเตรียมพร้อมรับมือ รวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.06, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การพัฒนาระบบการเตรียมพร้อม ($\overline{X}$ = 4.95, S.D. = 0.71) ได้แก่ การมีความร่วมมือเพื่อเตรียมความพร้อมกับการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เช่น สาธารณสุขจังหวัดกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บริษัทห้างสรรพสินค้า เป็นต้น รองลงมาคือ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ($\overline{X}$ = 4.04, S.D. = 0.65) ได้แก่ การสร้างเครือข่ายของผู้มีความรู้จากการปฏิบัติในการป้องกันและเฝ้าระวัง การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ความร่วมมือกับผู้มีความเชี่ยวชาญในการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 เป็นต้น และการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือการเตรียมพร้อม ($\overline{X}$ = 4.00, S.D. = 0.68) ได้แก่ การจัดตั้งศูนย์ประสานงานระดับตำบลเพื่อความช่วยเหลือจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 การจัดสถานที่ในรับเข้ารับการรักษาอย่างเพียงพอ เป็นต้น

ระดับการบริหารจัดการแผนแบบบูรณาการรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.02, S.D. = 0.66) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การพัฒนานโยบาย/แผน ($\overline{X}$ = 4.07, S.D. = 0.65) ได้แก่ การกำหนดมาตรการในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล การกำหนดเป้าหมายร่วมกันกับหน่วยงานอื่นทั้งระดับท้องถิ่น และชุมชน เป็นต้น รองลงมา คือ การบูรณาการแผนระดับพื้นที่ ($\overline{X}$ = 4.03, S.D. = 0.70) ได้แก่ การส่งเสริมและสนับสนุนท้องถิ่น/ชุมชน ในการจัดทำแผนงานการดำเนินงานป้องกันและเฝ้าระวังจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 เป็นต้น และการจัดทำคู่มือการประสานงานและแนวทางปฏิบัติ ($\overline{X}$ = 3.97, S.D. = 0.75) ได้แก่ การจัดทำแนวทางการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและเฝ้าระวังจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ให้กับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

2. แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการภัยพิบัติภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาพบว่าค่าเฉลี่ยการบริหารจัดการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.06, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ การเสริมสร้างศักยภาพของทุกภาคส่วน ดังนั้นการพัฒนาการบริหารจัดการภัยพิบัติภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ (พ.ศ. 2560-2564) กรณีศึกษาโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในบทความนี้ ผู้วิจัยจึงเสนอการเสริมสร้างศักยภาพของทุกภาคส่วน จากผลการสัมภาษณ์ ตามรายละเอียด ดังนี้

2.1 การเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โครงสร้างการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่ขาดนักสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ที่มีความรู้ความสามารถในการควบคุมการระบาดของโรคระบาด อีกทั้งงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย สังกัดสำนักปลัด ซึ่งไม่มีบทบาทมากนักภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งถือเป็นภัยพิบัติ ดังนั้นการดำเนินงานของจังหวัดควรให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม และงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเพิ่มมากขึ้น ทั้งในส่วนของจำนวนและทักษะการปฏิบัติงาน

2.2 การเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล บุคลากรโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ควรมีการขยายอัตรากำลังเพื่อให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ภายใต้สถานการณ์วิกฤติได้อย่างคล่องตัวมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ต้องทำหลายบทบาทหน้าที่ อาทิ การดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง ผู้ป่วยติดเตียง เด็กทารก การป้องกันไข้เลือดออก รวมทั้งการควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส ซึ่งถือเป็นภาระงานที่มีหลากหลายด้าน การสนับสนุนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้เป็นด่านหน้าในการเผชิญกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 จึงควรมุ่งเน้นให้มีความสอดคล้องกันทั้งในแง่ของมาตรการและการปฏิบัติงานจริง

2.3 การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชน ภายใต้ข้อจำกัดในการดำเนินการของภาครัฐในด้านการขาดแคลนงบประมาณ รวมทั้งการดำเนินงานของระบบราชการที่มีความล่าช้า ควรส่งเสริมศักยภาพของชุมชนในการดำเนินการด้วยตนเอง เพื่อลดผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ เช่น เครื่องจักรเย็บผ้า สำหรับให้ชุมชนเย็บหน้ากากผ้า การจัดทำอ้างล้างมือในแต่ละครัวเรือน เป็นต้น

2.4 การเสริมสร้างศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) การทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ควรให้มีความเข้มงวดและเข้มแข็งในการกำกับ ติดตาม ตรวจตราบุคคลในชุมชนอย่างใกล้ชิด ทักษะการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการปฏิบัติงานจึงมีความสำคัญและจำเป็น โดยการอบรมให้ความรู้และให้ข้อมูลเกี่ยวกับโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เพื่อให้ทราบถึงมาตรการและสามารถปฏิบัติตามได้ ในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดในสถานการณ์ที่เป็นอยู่ การทำงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่มีการเข้าสำรวจพื้นที่ทั้งหมด ทำให้ทราบถึงสถานการณ์ความเสี่ยงของแต่ละพื้นที่ ตลอดจนมีการบันทึกข้อมูลการเดินทาง และข้อมูลด้านสุขภาพจากการตรวจวัดไข้ ซึ่งทำให้การควบคุมดูแลเป็นไปได้อย่างครอบคลุมมาก การเสริมสร้างศักยภาพของ อสม. จึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้สามารถป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

2.5 การเสริมสร้างศักยภาพของประชาชน บุคคลที่จะขับเคลื่อนชาวบ้านก็คือบุคลากรของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งเป็นบุคคลที่ชาวบ้านเชื่อในความรู้ความสามารถ การสร้างให้ชาวบ้านมีความตระหนักการรณรงค์สร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนมากขึ้น โดยเฉพาะในส่วนของการป้องกันตนเองและผู้อื่นในสังคม ซึ่งประชาชนจะต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีการสวมหน้ากากอนามัยเสมอเมื่อออกจากบ้าน ล้างมือรักษาความสะอาดอยู่เสมอ และปฏิบัติตนตามมาตรการทางสาธารณสุขอย่างต่อเนื่อง

สรุปและอภิปรายผล

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ระดับการบริหารจัดการภัยพิบัติภายใต้ยุทธศาสตร์การเตรียมพร้อมแห่งชาติ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การพัฒนาศักยภาพระบบ

การเตรียมพร้อม รองลงมาคือ การเสริมสร้างความร่วมมือการเตรียมพร้อมรับมือ การบริหารจัดการแผนแบบบูรณาการ และการเสริมสร้างศักยภาพของทุกภาคส่วน (ตารางที่ 2)

การพัฒนาศักยภาพระบบการเตรียมพร้อมมีความสำคัญในการที่จะรับมือกับการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) การวางแผนเตรียมพร้อมรับสถานการณ์ในอนาคต การหาข้อมูลเกี่ยวกับโรคเป็นหลัก เพื่อนำมาเป็นแนวทางการรับมือหรือการจัดการที่ดีเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Capano (2020) ที่พบว่าประเทศที่จะจัดการกับวิกฤตประเภทนี้ผ่านกระบวนการของนโยบายและระบบการเมือง นอกจากนี้กรณีของการขาดมาตรการเตรียมความพร้อมที่เฉพาะเจาะจงจะส่งผลต่อการขับเคลื่อนการบริหารต่อไป และสอดคล้องกับการศึกษา Quach and Hoang (2020) ที่พบว่าการเตรียมความพร้อมเป็นกุญแจสำคัญสำหรับการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาของการระบาดของ COVID-19

การเสริมสร้างความร่วมมือการเตรียมพร้อมรับมือ ควรมีความเข้มแข็งในเรื่องการประสานงานกับภาคส่วนอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็วมากกว่าที่เป็นอยู่ นับตั้งแต่ได้รับคำสั่งจากกระทรวงสาธารณสุขจนกระทั่งการประสานงานในระดับจังหวัดและระดับพื้นที่ สอดคล้องกับการศึกษาของ Wu et al. (2021) ที่พบว่ารัฐบาลจีนได้ดำเนินนโยบายที่สำคัญเพื่อป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของ COVID-19 การกำหนดรูปแบบนโยบายของจีนในการต่อต้าน COVID-19 มีการใช้วิธีการทางศึกษาวิวัฒนาการของนโยบาย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาการเปลี่ยนแปลงของนโยบายเมื่อเวลาผ่านไป ความร่วมมือระหว่างผู้กำหนดนโยบาย และผลกระทบของนโยบาย จุดเน้นของนโยบายต่อต้าน COVID-19 ในระยะแรกจะเป็นการสนับสนุนทางการแพทย์ การพัฒนาเศรษฐกิจจะเป็นในระยะสุดท้าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายมีการบริหารงานที่สอดคล้องกันกับหน่วยงานที่ปฏิบัติตามนโยบาย เริ่มจากรัฐบาลจีนได้นำกลไกการป้องกันและควบคุมโรคระบาดจากหลายหน่วยงานมาใช้ ที่มาจากความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่ออกนโยบาย และการนำไปปฏิบัติตามจุดเน้นหรือหน้าที่ของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งเป็นการสะท้อนการตอบสนองต่อภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขของ COVID-19 จากมุมมองของความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย และสอดคล้องกับการศึกษาของ Dayrit and Mendoza (2020) ที่พบว่าความร่วมมือทางสังคมกับเหตุการณ์ COVID-19 เป็นความพยายามร่วมกัน เช่น การแบ่งปันข้อมูลและการทำงานร่วมกัน การต่อต้านการแพร่ระบาดโดยการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีความร่วมมือกัน มีแนวโน้มที่จะก่อให้เกิดการดำเนินการร่วมกันที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อต่อต้านการแพร่กระจายของโรค

การบริหารจัดการแผนแบบบูรณาการ การเตรียมความพร้อมและวางแผนพัฒนานโยบายเพื่อรับมือทั้งในระดับประเทศและระดับจังหวัดควรมีความเป็นรูปธรรมและทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งในลักษณะของการจัดประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูล และการจัดอบรมให้ความรู้ต่าง ๆ สอดคล้องกับการศึกษาของ Newell and Dale (2020) พบว่าการระบาดของ COVID-19 การใช้มุมมองแบบองค์รวมที่ผสานรวมกับวัตถุประสงค์ด้านความยั่งยืน การเตรียมพร้อมรับมือกับการระบาดของโรค โดยเฉพาะมีความคล้ายคลึงกันในแง่ของความต้องการและแนวทางเพื่อความยั่งยืน

การระบาดของโรคได้แสดงให้เห็นเกี่ยวกับความเปราะบางของชุมชนต่อวิกฤตโดยเน้นที่เศรษฐกิจและการผลิตในท้องถิ่น การกระจายตัวทางเศรษฐกิจและการเชื่อมต่อทางสังคม แนวทางบูรณาการในการพัฒนาชุมชนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการตอบสนองต่อเหตุการณ์วิกฤต

การเสริมสร้างศักยภาพของทุกภาคส่วน จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศไทยที่มีการแพร่กระจายไปในวงกว้าง บางพื้นที่สามารถดำเนินการตามมาตรการและสามารถควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสได้ จนทำให้พื้นที่อื่น ๆ มีการเรียนรู้และปฏิบัติตามแนวทางตามมาตรการทางสาธารณสุขที่มีความเข้มงวด ซึ่งสะท้อนให้เห็นการเรียนรู้ด้านความมั่นคงปลอดภัย โดยการติดตามการดำเนินงานของพื้นที่อื่นที่ประสบความสำเร็จในการควบคุมเชื้อไวรัส ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Xuan Tran et al. (2020) พบว่าการตอบสนองของหน่วยงานในพื้นที่และความสามารถในการปรับตัวของชุมชนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการป้องกันและควบคุมโรคติดเชื้อโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับโรคที่มีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วเช่น COVID-19 อีกทั้งสอดคล้องกับการศึกษาของ Mazzucato and Kattel (2020) พบว่าการควบคุมการระบาดของโรค รัฐบาลต้องใช้ความสามารถและขีดความสามารถแบบไดนามิกซึ่งมักจะขาดหายไป ซึ่งรวมถึงความสามารถในการปรับตัวและเรียนรู้ ความสามารถในการจัดบริการสาธารณะและความต้องการของพลเมือง ความสามารถในการควบคุมระบบการผลิตที่ยืดหยุ่น และความสามารถในการควบคุมข้อมูล

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานภาครัฐควรมีแนวทางหรือนโยบายเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของทุกภาคส่วน ประกอบด้วย การเสริมสร้างศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และประชาชน เพื่อการเตรียมพร้อมและลดผลกระทบจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

2. หน่วยงานภาครัฐควรพัฒนาช่องทางประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความเข้าใจในการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุ/โทรทัศน์ การจัดตั้งหน่วยติดต่อ-สอบถาม เพื่อทำหน้าที่ในการตอบข้อซักถาม เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการระบาด การนำหมายเลขฉุกเฉินมาใช้ในช่วงเกิดการระบาด เพื่อความสะดวกและรวดเร็วต่อการรับแจ้งเหตุฉุกเฉิน

3. หน่วยงานภาครัฐควรมีการจัดทำคู่มือการประสานงานและแนวทางปฏิบัติให้กับภาคส่วนต่าง ๆ เช่น แนวทางการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันและเฝ้าระวังจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ให้กับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จัดทำแนวปฏิบัติให้กับชุมชนในการป้องกันและเฝ้าระวังจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 จัดทำคู่มือแนวปฏิบัติงานในการป้องกันและเฝ้าระวังจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดทำคู่มือการประสานงานในการเผชิญเหตุจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ให้กับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติตนในการป้องกันและเฝ้าระวังจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ให้กับประชาชน

References

Baas, Stephan, Selvaraju Ramasamy, Jennie Dey de Pryck, and Federica Battista. 2008. ***Disaster Risk Management Systems Analysis: A Guide Book.*** Rome: Food and Agriculture Organization of the United Nations. Accessed March 16, 2020. http://www.fao.org/3/i0304e/i0304e.pdf.

Capano, Giliberto. 2020. "Policy Design and State Capacity in the COVID-19 Emergency in Italy: If You Are Not Prepared for the (Un)expected, You Can Be Only What You Already Are." ***Policy and Society*** 39(3): 326-344.

Coppola, Damon P. 2007. ***Introduction to International Disaster Management.*** Oxford: Butterworth Heinemann.

Dayrit, Manuel M., and Ronald Umali Mendoza. 2020. "Social Cohesion vs COVID-19." ***International Journal of Health Governance*** 25(3): 191-203.

Mazzucato, Mariana, and Rainer Kattel. 2020. "COVID-19 and Public-Sector Capacity." ***Oxford Review of Economic Policy*** 36(Supplement 1): S256-S269.

Newell, Robert, and Ann Dale. 2020. "COVID-19 and Climate Change: An Integrated Perspective." ***Cities and Health.*** Accessed April 10, 2021. https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/23748834.2020.1778844?scroll=top&needAccess=true.

"Phraratchabanyat Pongkan Lae Banthao Satharanaphai Pho So 2550." [Disaster Prevention and Mitigation Act 2007]. 2007. ***Government Gazette*** 124(52 Gor): 1-23. Accessed March 18, 2021. http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2550/A/052/1.PDF. (in Thai)

Quach, Ha-Linh, and Ngoc-Anh Thi Hoang. 2020. "COVID-19 in Vietnam: A Lesson of Pre-Preparation." ***Journal of Clinical Virology*** 127(June): 104379. Accessed April 10, 2021. https://doi.org/10.1016/j.jcv.2020.104379.

Thailand. Ministry of Public Health. 2020. ***Naeothang Patibat Dan Satharanasuk Phuea Kan Chatkan Phawa Rabat Khong Rok Covid-19 Nai Khokamnot Ok Tam Khwam Nai Mattra 9 Haeng Phraratchakamnot Kan Borihan Ratchakan Nai Sathanakan Chukchoen Pho So 2548 (Chabap Thi 1).*** [Public Health Practices for the Management of Outbreaks of COVID-19 in Regulations Issued under Section 9 of the Emergency Decree on Public Administration in Emergency Situations, B.E. 2548 (No.1)]. Bangkok: Ministry of Public Health. Accessed March 18, 2021. https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/g_other/g_other02.pdf. (in Thai)

Thailand. Office of the National Security Council. 2017. ***Yuthasart Karn Triam Phrom Haeng Chart (Pho So 2560-2564).*** [National Preparedness Strategy (2017-2021 AD)]. Accessed March 18, 2021. http://plan.uru.ac.th/budget61/yuttasat2561/y2560_2564.pdf. (in Thai)

Wu, Jiang, Kaili Wang, Chaocheng He, Xiao Huang, and Ke Dong. 2021. "Characterizing the Patterns of China's Policies against COVID-19: A Bibliometric Study." ***Information Processing and Management*** 58(4): 1-20. Accessed March 18, 2021. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0306457321000650.

Xuan Tran, Bach, Hien Thi Nguyen, Hai Quang Pham, Huong Thi Le, Giang Thu Vu, Carl A. Latkin, Cyrus S.H. Ho, and Roger C.M. Ho. 2020. "Capacity of Local Authority and Community on Epidemic Response in Vietnam: Implication for COVID-19 Preparedness." ***Safety Science*** 130(October). Accessed March 18, 2021. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0925753520302642.